

Hvad er et patronymikon?

Svar: Et patronymikon (flertal: patronymika) er et tilnavn, man har efter sin far, fx *Peleïden* (= Peleus' søn, dvs. Achilleus) og *Atreïden* (=Atreus' søn, dvs. Agamemnon eller Menelaos).

Genfortæl historien om stridens æble
og Paris' dom!

Ved Peleus' og Thetis' bryllup var alle guderne inviteret – bortset fra Eris, stridens gudinde. Eris kaster et guldæble ind mellem bryllupsgæsterne. På æblet står der: *Til den smukkeste*. Gudinderne Hera, Athene og Afrodite kræver straks at få æblet udleveret. Prins Paris fra Troja bliver valgt til dommer. Afrodite lover ham jordens dejligste kvinde, hvis han kærer hende som vinder. Paris vælger Afrodite som den smukkeste gudinde – og får selv Helena som præmie. Hun er desværre allerede gift – med kong Menelaos af Sparta. Paris bortfører Helena, og det bliver begyndelsen på den trojanske krig.

Forklar udtrykket

in medias res!

In medias res er latin og betyder: *ind i begivenhedernes midte* (udtryk hentet fra den romerske digter Horats fra hans værk *Ars Poetica* = Digtekunsten). Homer kaster sine tilhørere midt ind i begivenhedernes midte; alternativet ville have været at begynde med at fortælle om stridens æble, Paris' dom og Helenes bortførelse.

Hvad er nemesis?

'Nemesis' er et græsk ord, der kan oversættes med 'tildeling', 'udligning' (evt. straf).

Hvis et menneske har overtrådt de guddommelige love (begået hybris), genopretter Nemesis balancen, *dike*, hvilket af mennesket opfattes som hævn.

Hvad er hybris?

Hvad er et epitete?

Et **epitete** er et fast udtryk, som bruges om en person (eller et andet substantiv); oftest i form at et smykkende adjektiv, fx: den fodrappe helt Achilleus, den ferskenkindede pige, den rosenfingrede dagning.
Epitheton ornans (latin), i flertal: *epitheta ornantia* = smykkende tillægsord.

Et svar: '**Hybris**' er et græsk ord, der kan oversættes med 'overmod', 'overgreb' 'vold'. Hybris rammes ubønhørligt (som med en naturlovs nødvendighed) af *nemesis*.

Et andet svar: '**Hybris**' et vigtigt begreb i den oldgræske forestilling om, at mennesket ved at overskride en usynlig grænse ('begå hybris') pådrager sig *nemesis*, gudernes gengældelse. I dagligsproget blev *hybris* brugt om lovovertrædelser blandt mennesker, men fra ca. 600 f.Kr. blev begrebet tillige et udtryk for menneskets brud på Dike, den guddommelige retfærdighed.

Hvad er et formelvers?

Formelvers kaldes et vers, som kan bruges igen og igen i bestemte sammenhænge, evt. med få ændringer. Fx:

Dette var svaret han fik af mændenes drot Agamemnon
(Iliaden I, 171)

Dette var svaret han fik af den stærke drot Agamemnon
(Iliaden I, 285)

Dette var svaret hun fik af skyernes samler Kronion
(Iliaden I, 560)

Hvad er ate?

Ate (græsk: 'forblindelse') blev af oldtidens grækere opfattet som en gudinde eller en kraft, der forstyrrer menneskets sunde fornuft og får det til at begå overgreb (begå hybris) mod naturen, mod guderne eller mod andre mennesker. Den guddommelige straf derfor er nemesis.

Hvad er et epos?

Et **epos** er et fortællende digt, et helte-digt (i modsætning til lyrisk digtning, som udtrykker stemninger og følelser)

Hvad er en helt (på græsk: *heros*)?

Det græske ord *heros* kan oversættes med 'helt', 'herre' eller 'halvgud'. En *heros* er et fortidsmenneske, som har ydet en særlig indsats, en bedrift, som ofte er tema for de store digtere. Heroer blev kun dyrket ved deres grave (modsat guder, der kunne dyrkes flere forskellige steder). Kulten for heroen Achilleus var på øen *Leuke* i Sortehavet.

Herudover bruger vi ordet *helt* om en person som modigt og tappert udfører store eller farlige bedrifter.

Hvad er et daktylisk heksameter?

Fortæl om den mykenske periode!

Et **daktylisk heksameter** er et versemål bestående af seks versfødder, heraf fem daktyler. Det bruges i Iliaden og Odysseen, og i Vergils Æneide.

Den mykenske periode er tiden fra ca. 1600-1100 f.Kr. Mykene på Peloponnes er den mest betydningsfulde by i den periode og har derfor lagt navn til perioden. En række fund fra den periode er blevet sat i forbindelse med de homeriske digte

Hvad er en daktyl?

En **daktyl** er en versefod, der består af tre stavelser med følgende betoning: trykstærk, tryksvag, tryksvag. (På græsk og latin er det en lang stavelse efterfulgt af to korte stavelser.)

Hvad betyder stratum?

Et **stratum** er et arkæologisk lag. Heinrich Schliemann mente, at Troja stratum II var det homeriske Troja. I dag mener man, at det er Troja stratum VIIa, der bedst kan dateres til ca. 1200 f.Kr., dvs. den tid, som Iliaden er henlagt til.

Hvad betyder antropomorf?

Antropomorf betyder menneskelignende. Ordet bruges især om guder, som har menneskelige træk.

Hvad betyder ordet 'inspiration'
egentlig?

Inspiration betyder egentlig 'ind-blæsning' [af latin *in*, i, og *spirare*, ånde] og betegner den forestilling, at sjalden eller rapsoden ikke selv digtede det digt, han fremsagde, men at det var musen, der sang og fortalte med sjalden som medium.

Hvad kalder vi de første 7 linjer af
Iliaden?

De første syv linjer af Iliaden kaldes *proømiet*. Et *proømium* er en indledning, forsang.

Hvad er en spondæ?

En **spondæ** er en vers fod med to trykstærke stavelser: trykstærk, trykstærk. (På græsk og latin består en spondæ af to lange stavelser.)

Hvad er en lignelse hos Homer?

En **lignelse** er et detaljerigt, udmalet og velbeskrevet billede, der bruges til sammenligning. I 22. sang sammenlignes Achilleus og Hektor med hhv. en høg og en due:

Ligesom høgen på bjerget, den hurtigste fugl under solen, rask, i susende fart, sætter efter en ængstelig due; duen forsøger at smutte til side, men høgen er stadig efter den med sine skrig af lyst til at ta den i kloen – sådan var han i sin iver. (Iliaden XXII, 139-143)

Lignelsen er altså mere end en sammenligning og mere end en metafor.

Hvad kalder vi en sanger, som i oldtiden fremfører et digt som Iliaden?

Omvandrende sanger, der reciterede episke digte i oldtidens Grækenland kaldes en *skjald* eller *rapsode*.

Ordet rapsode kommer af græsk *rhaptein* (sy, sammenføje) og *oide* (sang). Rapsoden eller skjalden overtager historier og formelvers fra sine forgængere og kolleger; samtidig digter han på ny ved hver eneste fremførelse. Skjalden kaldes også en barde eller trubadur/troubadour. Homerider var skjalde med de homeriske digte som speciale.

Hvad er en hekatombe?

Hvad er arkaiserende sprog?

Arkaiserende sprog er bevidst gammeldags sprog. Den græske originaltekst til Iliaden er arkaiserende (den virkede gammeldags for Platon, Aristoteles og Alexander) – og den arkaiserende tone er bevaret i den danske oversættelse, derfor er der så mange gammeldags og poetiske ord i teksten.

Hvis nogen i dag skriver, som H.C. Andersen gjorde det, ville det være arkaiserende. Da H.C. Andersen skrev, var det ikke arkaiserende – det var nyt, friskt, moderne.

En **hekatombe** er et stort dyreoffer (egentlig 100 dyr).

Hvad er det homeriske spørgsmål?

Det homeriske spørgsmål er ikke ét spørgsmål, men alle de spørgsmål, der har at gøre med værkernes (Iliadens og Odysseens) tilblivelse: Hvornår er de skrevet? Hvem har skrevet dem? Har den samme forfatter skrevet begge værker? Er de oprindeligt komponeret skriftligt, eller er de blevet komponeret mundtligt ligesom folkeeventyrene?

Hvad er en analytiker inden for Homerforskningen?

En **analytiker** lægger vægt på uoverensstemmelser i teksten (fx de modstridende oplysninger om, hvorvidt guderne er hjemme på Olympen i Iliaden I, 222 og I,423 eller i 9. sang, hvor tre mænd sendes af sted efter Achilleus, selv om de konsekvent omtales som to mænd). Teksten er et patchwork og kan derfor ikke være forfattet af én person.

Hvad er en unitar inden for
Homerforskningen?

Hvad betyder *areté*?

Areté kan oversættes med ”bedsthed”, dvs. at man anstrenger sig for at yde sit bedste inden for de områder af livet, hvor man har et ansvar.

En unitar mener, at digtene Iliaden og Odysseen hver især er skrevet som en helhed; én person har forfattet Iliaden.

Hvad betyder *timé* og *kléos*?

Timé betyder ”ære”, og *kléos* betyder ”ry”. Det er de vigtigste værdier i Homers heroiske, patriarkalske og androcentriske univers.

Hvad er en muse?

En muse er et metafysisk væsen, som menes at inspirere fx digtere. Digteren Hesiod nævner ni muser, og efterhånden som tiden går (dvs. når vi kommer ned i romersk tid) har hver muse sit ansvarsområde. Kalliópe er muse for heltedigtning.

Hvad betyder invokation?

Invokation betyder påkaldelse. I proømiet (dvs. i begyndelsen af et episk digt) påkalder rapsoden musen for at få inspiration. Dvs. at det egentlig er musen, der fortæller historien – rapsoden er blot et medie.

I oldtiden har man altså et andet digterideal, end vi har i dag. Vor tids digtere vil helst være så originale som muligt: ”Det har *jeg* fundet på. Jeg har copyright!” Oldtidens digter er en håndværker eller et medie. Idealet er at gøre dét, som traditionen og musen byder – ikke noget, man selv finder på.

Hvad betyder ”do, ut des”?

”Do, ut des” er latin og betyder ”Jeg giver, for at du skal give”. Dermed udtrykkes forholdet til guderne: Man ofrer (dvs. giver guderne noget at spise!) for at de til gengæld skal hjælpe én. Gælder egentlig også en klients forhold til en patron (patron = beskytter).

Hvad er en ”patron”?

En patron (latin: *patronus*) er en beskytter. Når en person (patron) fra et højere samfundslag yder en tjeneste (*beneficium*) til en fra et lavere samfundslag (klient), er klienten forpligtet på at yde en gentjeneste (*officium* = pligt).

Hvad er en klient?

En klient er en underordnet/tilhænger/protegé. Når en person (patron) fra et højere samfundslag yder en tjeneste (*beneficium*) til en fra et lavere samfundslag (klient), er klienten forpligtet på at yde en gentjeneste (*officium* = pligt).

Hvem fastsætter skæbnen?

Skæbnegudinderne fastsætter skæbnen. Skæbne hedder *moira* på græsk, og undertiden personificeres den. I slutningen af 24. sang klager Hekabe: ”I hans livstråd blev det vel spundet af en ubøjelig Moira i selve stunden jeg fik ham, [at Hektor skulle dø og fortæres af hunde] 24.209-210. Lang tid efter Homer fastsættes moirernes antal til tre, og de får navne og funktioner: Klotho spinder, Láchesis måler og Átropos klipper det enkelte menneskes livstråd. Denne forestilling lever også i nordisk mytologi, hvor skæbnegudinderne kaldes *norner*.

I Iliadens 22. sang overvejer Zeus at redde Hektor, men han bliver irrettesat af Athene. Derefter vejer Zeus Achilleus’ og Hektors lodder – det er ikke Zeus, der bestemmer.